

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Bestuurscollege Bonaire
Kaya Grandi 30
Kralendijk Bonaire
Caribisch Nederland
T.a.v:

[Redacted]

Datum 30 september 2024
Betreft Stand van zaken afvalbeheerprogramma "Afvalbeheer op
Maat"

**DG Milieu en
Internationaal**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

bescherming persoonsgegevens

bescherming persoonlijke levenssfeer

[Redacted]

Onze referentie

IENW/BSK-2024/278113

Bijlage(n)

1t/m7

Geacht Bestuurscollege,

Met deze brief wil ik u op de hoogte stellen van mijn positie over de voortgang en toekomst van het afvalbeheerprogramma "Afval op Maat Bonaire". Tevens lijkt het mij goed om een aantal uitgangspunten die aan het programma ten grondslag liggen opnieuw met u te delen. Het betreft de doelen van het programma, de projecten die met het bestuur van Bonaire zijn afgesproken om deze doelen te halen, de afgesproken wijze van samenwerking en de stand van zaken met betrekking tot het financieren van het programma.

Programma "Afvalbeheer op Maat"

Voorgeschiedenis en kader

De samenwerking tussen het Openbaar Lichaam Bonaire en het ministerie van I&W op het terrein van afvalbeheer is gestart in 2013 met een toezegging van de toenmalige staatsecretaris van I&W steun te geven aan het uitvoeren van het afvalbeleid van het OLB. Dit heeft destijds geleid tot de uitvoering van een aantal concrete projecten waaronder het project "Verbranden van (bio)medisch- en infectueus afval" en het uitvoeren van enkele civiele werken voor afvalvoorzieningen te Lagun en Rincon.

In 2016 heeft het toenmalige Bestuurscollege het afvalbeheerprogramma "Afvalbeheer op Maat" (AoM Bijlage 1a) aangeboden aan mijn ministerie en in een brief van 1 november 2016 (bijlage 1b) heeft mijn voorganger steun uitgesproken voor dit programma. Met de afspraken die in 2016 zijn gemaakt is een kader vastgesteld voor de ontwikkeling van het afvalbeheer op Bonaire en de bijbehorende investeringen.

Project- programma- en strategische doelen afvalbeheer.

In het rapport "Afvalbeheer op Maat" van 2016 is aangegeven dat om een goed afvalbeheer in te kunnen richten en te behouden, de voorzieningen fijnmazig en laagdrempelig moeten zijn, dat draagvlak en betrokkenheid van de Bonairiaanse gemeenschap essentieel is, dat financiële prikkels het gewenste gedrag kunnen bevorderen en dat adequaat toezicht op en handhaving van de wetgeving en de scheidingsregels noodzakelijk is.

Tevens beschrijft het OLB 21 projecten waarmee het OLB een aantal doelen wenst te behalen. Deze zijn als volgt omschreven: "Aan huis worden afvalstromen gescheiden ingezameld, er zijn milieustraten met goede voorzieningen, waardeloos afval wordt verbrand, herbruikbaar afval wordt zo veel als mogelijk en reëel binnen de schaalgrootte gerecycled, de stortplaatsen zijn gesloten en de

illegale dumpplekken zijn opgeruimd, de nieuwe werkwijze is vastgelegd in de Eilandsverordening en er is een afvalpreventieplan en de bewoners zijn allen goed geïnformeerd over en betrokken bij het afvalbeheer”.

Voor het uitvoeren van het programma en het behalen van de genoemde doelen heeft mijn ministerie in 2016 onder voorwaarden een reservering van €10 miljoen euro op de begroting opgenomen.

Met het in 2020 vaststellen van het Natuur- en milieubeleidsplan 2020-2030 (NMBP) zijn ook strategische lange termijn doelen voor het afvalbeheer afgesproken. Deze gelden voor zowel het rijk als openbare lichamen en zijn met name richtinggevend voor het behoud van koraal ecosystemen. Het afvalbeheer kent een belangrijke plaats in het NMBP. In het NMBP is dat als volgt verwoord: “Om de gevolgen van de verwijdering van vast afval terug te dringen, zullen er tegen 2024 effectieve strategieën voor afvalbehandeling zijn ontwikkeld, waardoor het storten van afval een halt wordt toegeroepen. Daarnaast moet actie worden ondernomen tegen het lekken van giftige stoffen uit bestaande stortplaatsen en moet tegen 2024 het beleid tegen illegale afvalstort onverkort worden gehandhaafd. Door toegenomen recycling en een verbod op wegwerpplastic zal de afvalproductie aanzienlijk worden beperkt”. Deze strategische doelen hebben een wettelijke basis; artikel 1.4 wet Vrom Bes op basis waarvan het rijk verplicht is een milieubeleidsplan vast te stellen.

Hiermee concludeer ik dat het programma Afvalbeheer op Maat voor zowel het rijk als bestuur van het openbaar lichaam het kader is voor het afvalbeleid en de uitvoering hiervan.

Samenwerking en herijking van het programma

Omdat er sprake is van gezamenlijke doelen en omdat voor het realiseren hiervan de uitvoering van een complex en omvangrijk programma noodzakelijk is, is al in 2016 erkend dat nauw samengewerkt moest worden. Deze samenwerking vond tot begin 2023 plaats in de stuurgroep milieu. Deze Stuurgroep Milieu werd voorgezeten door de gezaghebber, de verantwoordelijk gedeputeerde was lid, de verantwoordelijke directies Ruimte en Ontwikkeling, Toezicht- en handhaving namen deel aan het overleg en het ministerie van I&W was als lid van de Stuurgroep vertegenwoordigd. De Stuurgroep werd geadviseerd door een programmteam/werkgroep. Deze had tot taak de adviezen van consultants en specialistisch bureaus te vertalen naar concept beslissingen voor de stuurgroep. De laatste Stuurgroep Milieu vond plaats op 3 februari 2023 (zie verslag bijlage 2). Belangrijkste onderwerp was op dat moment de noodzaak het programma AoM te “Herijken” dat wil zeggen te bezien of met de gekozen projecten de programmadoelen nog binnen de financiële kaders gehaald konden worden en met name ook oplossingen voor de milieu hygiënische situatie bij Lagun te bespreken. Voor de inrichting bij Lagun (bestaande uit de bedrijfsmatige activiteiten van Selibon en de stortplaats) spelen een groot aantal uitdagingen. In de Stuurgroep van 3 februari 2023 is gesproken over de aanpak op basis van voorstellen van het Openbaar Lichaam (zie bijlage 3; memo herijking AoM (1) en bijlage 4 memo herijking AoM (2)).

Ik hecht waarde aan duidelijkheid over de gemaakte afspraken en geef daarom in mijn woorden kort de conclusies in de genoemde memo's weer. Tevens geef ik aan welke vervolgspraken zijn gemaakt in de Stuurgroep Milieu.

In memo 1 wordt samengevat geconcludeerd dat:

- Het programma niet adequaat wordt aangestuurd. Vanuit Selibon ontbreekt programma en projectmanagement. Vanuit OLB (directie R&O) is ook geen sturing. Er is na beëindiging van het tijdelijke contract van de programmamanager geen nieuwe programmamanager meer aangesteld.
- Initiatieven ontbreken vanuit het OLB (directie R&O) en Selibon om nieuwe projecten binnen het programma op te starten die bijdragen aan de programmadoelen. Met name werd gedacht aan het beheersbaar maken van de situatie op de locatie Lagun.
- De doelen van het programma zoals in 2016 zijn geformuleerd zijn vrijwel zonder uitzondering niet gehaald;
- Selibon voldoet niet aan haar verplichting om een goede financiële huishouding en verantwoording te voeren over de gelden van AoM die het ministerie van I&W in de vorm van een bijzondere uitkeringen reeds beschikbaar heeft gesteld;
- Als gevolg van het ontbreken van een transparant financieel management bij Selibon kan het openbaar lichaam niet voldoen aan haar verplichting rapportages en verantwoordingen te leveren over de bijzondere uitkeringen aan het ministerie van I&W. Hierdoor loopt het OLB het risico dat de inmiddels beschikbaar gestelde bijzondere uitkeringen worden teruggevorderd en het ministerie voorsnog geen nieuwe gelden beschikbaar stelt voor het afvalbeheer op Bonaire.

De stuurgroep milieu heeft in de genoemde vergadering het volgende besloten:

- De memo's worden als uitgangspunt genomen voor de herijking. Het OLB en Selibon zullen samen aan tafel gaan zitten om deze herijking, waarvan de punten van Selibon nog niet zijn meegenomen, daadwerkelijk tot een gezamenlijk document te maken. Dat zal onder toezicht van het Stuurgroep Milieu plaatsvinden. 1x per maand zal een korte rapportage per mail gestuurd worden met de stand van zaken/wat de voortgang is.
- De herijking moet uiterlijk voor 1 juli 2023 klaar zijn. Tussentijds wordt gestart met de werving van een programmamanager en een projectsecretaris. Zodra de herijking afgerond en vastgesteld is, wordt er direct gestart met de uitvoering van de herijking. De herijking is de basis voor de toekomstige financiering.
- Door de stuurgroep is besloten dat de financiering voor 2023 "on hold" zal worden gezet. Die is doorgeschoven naar 2025/2026. Voor 2023 en 2024 worden geen nieuwe projectaanvragen ingediend totdat de herijking daadwerkelijk afgerond en op de afgesproken wijze goedgekeurd is. Ook dient de verantwoording van eerder uitgekeerde BU's op orde te zijn.

Op basis hiervan concludeer ik dat de uitvoering van het programma Afvalbeheer op Maat feitelijk stil is komen te staan.

Financiering

Voor de financiering van het programma is afgesproken dat projectvoorstellen in de Stuurgroep Milieu worden goedgekeurd. Een overzicht van de verleende bijzondere uitkeringen is te vinden in memo 1. Definitieve vaststelling van deze uitkeringen en verantwoording van de bestedingen moet grotendeels nog plaatsvinden.

Recente ontwikkelingen

Op 22 juli 2024 heeft u een rapport ontvangen van de ILT waarin onder meer een aantal ernstige tekortkomingen in het proces van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) worden geconstateerd bij Selibon op de locatie Lagun. Het betreft het ontbreken van een milieuvergunning voor de inrichting waaronder de stortplaats. Ik merk hierbij op dat een deel van het programma AoM gericht was op het formuleren van adequate beheersmaatregelen voor de inrichting te nemen, bijvoorbeeld de benodigde voorzieningen om emissies van verontreinigd water (percolaat) naar het (mariene)milieu te minimaliseren. Het ontbreken van besluitvorming op grond van het programma bemoeilijkt het financieren en uitvoeren van de benodigde dringende maatregelen en hiermee ook het verlenen van een milieuvergunning.

Verder wijs ik u in dit verband naar een recente beleidsbrief van Wageningen Marine Research (Bijlage 5) waarin een aantal conclusies worden getrokken over zorgwekkende emissieniveaus van stoffen in het mariene milieu rondom Lagun. De resultaten van onderzoek zelf worden in het najaar naar de Tweede Kamer gestuurd.

Verder heb ik vernomen dat het Bestuurscollege heeft besloten de tekortkomingen bij Selibon op de locatie Lagun die tijdens de ILT-inspectie in augustus zijn geconstateerd zelf op te willen pakken. Mogelijk bent u geholpen met het feit dat het herstel van deze tekortkomingen gedeeltelijk overeenkomt met de oplossingen die ook eerder in het programma AoM waren besproken. Deze oplossingen zouden bij de herijking van het programma als nieuwe projecten kunnen worden uitgewerkt.

Ondanks het ontbreken van gestructureerd overleg op ambtelijk en bestuurlijk niveau is wel voortgang geboekt als het gaat om ondersteunende adviezen ter voorbereiding van eventuele besluitvorming. Het gaat om de volgende ontwikkelingen:

- Een conceptvoorstel voor een herijking van Afvalbeheer op Maat (Ocelot advies juli 2023 zie bijlage 6)
- Een inventariserend onderzoek ten behoeve van het bepalen van de restcapaciteit, sluiting en herontwikkeling en asbestverwerking op stortplaats Lagun (Afvalzorg juni 2023, zie bijlage 7)
- Een voorstel voor het ontwikkelen van een beleid voor het verwijderen van autowrakken zoals op 1 juli 2024 tijdens een dagprogramma samen met de BOVAG, Innovam en Auto Recycling Nederland met leden van uw college is besproken.

Conclusie.

Ik concludeer op basis van het bovenstaande dat zowel het rijk als het openbaar lichaam op grond van het NMBP en eerdere afspraken gehouden zijn lange termijn strategische doelen te behalen en dat het programma Afvalbeheer op Maat voor zowel het rijk als bestuur van het Openbaar Lichaam het kader is voor het afvalbeleid, de financiering en de uitvoering hiervan. Daarbij stel ik vast dat de uitvoering van het programma sedert februari 2023 niet is doorgezet mede omdat programmamanagement ontbreekt en gestructureerd ambtelijk en bestuurlijk overleg conform de gemaakte afspraken niet meer plaatsvindt.

Het hebben en uitvoeren van een goed afvalbeleid is essentieel voor de toekomst van Bonaire en ik ben bereid mij hiervoor samen het OLB in te zetten. Daarbij heb ik begrip voor de omstandigheden die lokaal spelen en met name ook het feit dat het Bestuurscollege op meerdere terreinen te maken heeft met grote uitdagingen. Dit neemt niet weg dat het ontbreken van voortgang vermijdbare schade voor het milieu tot gevolg kan hebben.

Ik heb u met deze brief een schets gegeven van de uitgangspunten, de kaders van een herijking van-, en mogelijke vervolgstappen voor het programma Afval op Maat.

Gezien de stand van zaken stel ik voor om gelijktijdig met de aanpak van de huidige tekortkomingen bij Selibon op de locatie Lagun met het stilgevalen programma AoM een doorstart te maken.

Ik stel voor dat we op korte termijn bestuurlijk overleg organiseren om dit verder met u te verkennen. Ik zal daartoe het initiatief nemen.

Met vriendelijke groet,
De directeur-generaal Milieu en Internationaal,

